

Conferentie Het Persoonlijke Verhaal, brug tussen verleden en heden
24 september 2009, Park Schouwburg te Hoorn.

Verleiden tot vertellen

Non fictie schrijfster Judith Koelemeijer gaf een inkijkje in haar manier van werken als interviewer. In zeven punten vat zij haar belangrijkste lessen samen, tips voor het verleiden tot vertellen.

1. Wees duidelijk over het doel

Judith Koelemeijer verzamelt materiaal voor het schrijven van een boek. Dat vertelt ze haar gesprekspartners ook. In een verhalengroep of vertelkring gaat het in de eerste plaats om het naar elkaar luisteren en het ruimte geven aan ieders verhaal. De afspraak dat alles wat gezegd wordt binnen de groep blijft is een belangrijke spelregel.

2. Neem de tijd voor het ophalen van herinneringen

Herinneringen naar boven halen kost tijd. Het proces van vertellen kun je niet onder druk zetten. Geef de verteller de tijd om zijn of haar herinneringen te verwoorden. Judith Koelemeijer werkt in gespreksrondes: eerst vraagt zij de persoon naar de grote lijn van zijn of haar levensloop. In vervolggesprekken gaat het om 'verder graven', het uitdiepen van gebeurtenissen. Onderliggende herinneringen, details krijgen zo kans om naar boven te komen en verteld te worden.

3. Wees oprecht nieuwsgierig

Richt je op de persoon die vertelt, luister oprecht. Verplaats je in de ander. Echt luisteren zorgt voor een sfeer van vertrouwen. Let op een goede timing, je moet aanvoelen *wanneer* je wat kan vragen. Niet de moeilijkste, gevoelige vragen als eerste. Bouw aan de relatie. Mensen waarderen het overigens zeer - mits oprecht nieuwsgierig - als je doorvraagt.

4. Geef goede feedback

Geef feedback gericht op de persoon die vertelt. Geef blijk van je luisteren in de vorm van zinnen als: 'Goh, dat kan ik me voorstellen', of 'Wat zul je je eenzaam gevoeld hebben.' Verplaats je in de ander. Er komt na verloop van tijd tussen interviewer en verteller voldoende vertrouwen om te kunnen dóórvragen.

5. Bereid je voor

Bij het schrijven van een boek moet je als interviewer zelf goed weten hoe het was in de tijd waarover de verteller praat. Je kunt gerichter en beter doorvragen als je op de hoogte bent van historische feiten. In een vertelkring speelt dit wellicht minder, maar kennis over de context, het tijdvak waarin het verhaal speelt, helpt om uitnodigende vragen te stellen.

6. Werken met beelden

Herinnering stimuleer je met foto's, filmbeelden, voorwerpen, brieven. Ze helpen de verbeelding op gang. Niet alleen de inhoud van de brief is interessant, maar ook hóe men schreef en op welk papier. Hoeveel een postzegel kostte en hoe de post bezorgd werd.

Het vragen naar details levert verdieping, bijvoorbeeld waarom iemand op de foto juist op die plek staat.

7. Stel concrete vragen

Stel zo concreet mogelijke vragen: over feiten, over gevoelens, over een ogenschijnlijk onbelangrijk detail. Pas dan wordt het een persoonlijk verhaal. Vragen als: 'Wat deed je precies overdag, met wie sprak je, welke kleden droeg je, met wie ging je om' en 'wat voelde je toen dat gebeurde', leveren persoonlijke en authentieke antwoorden en daarmee inkleuring van iemands verhaal.

Tot slot:

Koelemeijer's ervaring is dat mensen het als positief ervaren als ze over hun leven mogen vertellen. Het herbeleven en maken van een reconstructie van het leven is *heilzaam* voor iedereen.